

PAPASAKOTA KNYGA

Rodos, taip neseniai su šios knygos autoriumi važiavau iš susitikimo su jaunaisiais skaitytojais. Tik tada ir suvokiau, kaip sunkiai jis serga. Po kelių mėnesių, 2009 m. gruodžio 31-ąją, Gendrutis Morkūnas mirė.

Tos kelionės metu jis glaustai ir papasakojo man šią knygą. Knygos rankraštis jau buvo leidykloje. Apysaka „Iš nuomšiko gyvenimo“ yra penktoji ir paskutinė Gendručio Morkūno knyga jauniems. Tik vėliau sužinojau, kad jis jau buvo pradėjęs rašyti knygą suaugusiesiems. Ir suspėjo ją pabaigti.

Gendrutis Morkūnas gimė 1960 m. rugpjūčio 4 d. netoli Vabalninko, mokėsi Stumbriškio pradinėje, vėliau - Vabalninko vidurinėje mokykloje, kurią baigė aukso medaliu. Įstojo į Vilniaus universitetą, studijavo fiziką. Parašė disertaciją, tapo labai garsiu radioekologijos ir radiacinės saugos specialistu.

Nors Gendrutis Morkūnas skelbdavo įvairius savo rašinius laikraščiuose, internetinėje spaudoje, jo atėjimas į vaikų ir paauglių literatūrą buvo netikėtas. Ir džiuginantis. Pirmoji knyga „Vasara su Katšuniu“ (2005) įvertinta kaip reikšmingiausias vaikų literatūros metų debiutas. „Grįžimo istorija“ (2007) ir „Blusyno pasakojimai“ (2008) pripažinti geriausiomis metų vaikų ir paauglių knygomis. Didelio susidomėjimo jau sulaukė ir „Velniškai karštos atostogos“ (2009).

Sulauks dėmesio ir ši, naujoji, apysaka. Kad ir skaudi, sklidina susirūpinimo. Ir supratimo, kad „sunkiausia žmogui, kai jis vaikas“. Ši frazė gana taikliai apibendrina bene visų Gendručio Morkūno knygų vaikams ir paaugliams nuostatas. Nors visos jos labai skirtingos, visose kibirkščiuoja vis kitokia išmonė. Dar vienas bendrumas – iš rimto, vaizdaus pasakojimo tarsi netyčia išsprūstančios šelmiškos, ironiškos gaidelės. Šią knygą laikysime realistine, priskirsime prie problemų prozos, arba vadinamojo „naujojo“, žiauriojo realizmo. Tačiau ji nėra

pesimistinė. Ko gera, tai klausianti knyga. Klausianti mūsų, suaugusiųjų: kodėl taip gyvename, kodėl taip elgiamės su vaikais, su jaunaisiais? O jums – padedanti suvokti, koks tas gyvenimas sudėtingas, ir galbūt pratinanti prie užuojautos.

Nė vienos knygos Gendrutis Morkūnas neparašė pramogai, linksmybei. Nors linksmybės, ypač pirmosiose trijose knygose, nemažai. Tik ji, toji linksmybė, labai subtili, vos pastebima. Gal net ne visų pastebima. Pacituosiu patį rašytoją: „Niekada neslėpiau, kad rašau truputėlį kitokiems vaikams. Tokiems, kurių, kad pamatytum, turi gerokai pasidairyti. Kurie nebijo skaityti, kai kiti žaidžia futbolą. Tokiems, kurie nesutinka su autoriumi. Kurie išdrįsta pasakyti „ne“, kai visi mokytojai ir klasiokai sako „taip“.“

Įsivaizduoju, kad dabar ši knyga – tokio skaitytojo ar skaitytojos rankose.

Kęstutis Urba